

Sygn. akt III Ca 66/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2019r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie

następującym:

Przewodniczący - Sędzia SO Urszula Kapustka

Sędzia SO Katarzyna Kwilosz – Babiś

Sędzia SR del. Małgorzata Hybel (sprawozdawca)

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Burnagiel

po rozpoznaniu w dniu 25 kwietnia 2019r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa M. Z.

przeciwko C. (...)

przy udziale interwenienta ubocznego po stronie pozwanej (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Z.

o nakazanie wykonania czynności

na skutek apelacji pozwanego i interwenienta ubocznego

od wyroku Sądu Rejonowego w Zakopanem

z dnia 30 października 2018r., sygn. akt I C 611/15

1. **oddala obie apelacje;**

2. **zasądza od pozwanego C. (...) na rzecz powoda M. Z. kwotę 135 zł (sto trzydzieści pięć złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;**

3. **zasądza od interwenienta ubocznego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Z. na rzecz powoda M. Z. kwotę 135 zł (sto trzydzieści pięć złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

(...)

III Ca 66/19

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 25 kwietnia 2019 roku

Sąd Rejonowy w Zakopanem I Wydział Cywilny wyrokiem z dnia 30 października 2018 roku o sygn. I C 611/15 nakazał pozwanemu C. (...) usunięcie infrastruktury rurociągu przesyłowego z nieruchomości powoda M. Z., położonej w Z.,

stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...), w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku, Ponadto Sąd umorzył postępowanie w zakresie żądania opisanego w pkt. 1 pozwu.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód jest właścicielem nieruchomości położonej w Z., oznaczonej jako dz. ewid. nr (...). W 1986 r. poprzednik prawny pozwanego Skarb Państwa – C. (...) wybudował ujęcie wody na potoku F. wraz ze zbiornikiem, komorą zasuw oraz rurociągiem biegnącym od tego zbiornika przez około 20 działek, w tym przez wymienioną działkę ewid. nr(...) obręb (...), aż do (...). 27 lipca 1986 r. ojciec powoda C. Z. złożył poprzednikowi prawnemu pozwanego oświadczenie, w którym wyraził zgodę na przejście przez jego parcelę, tj. dz. ewid. nr (...) obręb (...), wodociągiem na trasie od zapory w K. do dolnej stacji kolejki na N., pod warunkiem przystąpienia do robót po sianokosach oraz otrzymania odszkodowania zgodnego z komisijną wyceną szkód w oparciu o inwentaryzację zasiewów przeprowadzoną przez biegłego rzeczoznawcę. Z kolei Z. Z. złożyła oświadczenie, iż pobrane w kasie (...) odszkodowanie z tytułu utraty plonu i konieczności odnowienia struktury gleby z działki nr (...) obręb (...) należą jej się z tytułu władania przedmiotową działką i przejmuje roszczenia osób trzecich. Oświadczenie nie zostało zaopatrzone w datę. W 2009 r. (...) sp. z o.o. z siedzibą w Z. wydzierżawiła od C. (...) wyciąg narciarski na stoku N. wraz ze wszystkimi instalacjami, w tym rurociągiem biegnącym m.in. po działce powoda. Pismem z 3 stycznia 2014 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty odszkodowania za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości, jak również do usunięcia z niej rurociągu przesyłowego. Pozwany pismem z 15 grudnia 2015 r. zwrócił się do powoda z prośbą o kontakt w sprawie wyrażenia przez niego zgody na wejście pracowników pozwanego na grunt powoda w celu usunięcia przedmiotowego rurociągu. W piśmie z 15 grudnia 2015 r. powód wyraził zgodę na takie rozwiązanie. Wobec zmiany stanowiska procesowego pozwanego, opisane uzgodnienia nie doszły do skutku. (...) sp. z o.o. z siedzibą w Z. prowadzi inwestycję polegającą na wybudowaniu zbiornika wodnego o pojemności ok. 1000 m⁽³⁾, a to wobec potrzeby zwiększenia ilości wody do naśnieżania trasy narciarskiej. Poza wodą pobieraną za pomocą rurociągu należącego do pozwanego, Spółka pobiera również wodę z rurociągu miejskiego.

Sąd I instancji powyższy stan faktyczny ustalił na podstawie dołączonych do akt sprawy dokumentów i zeznań świadków.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji, wskazał, że powództwo o zasądzenie odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości (pkt 1 pozwu) zostało skutecznie cofnięte przez powoda co skutkowało umorzeniem postępowania w zakresie żądania opisanego w pkt. 1 pozwu. Odnośnie drugiego żądania tj. nakazania pozwanemu usunięcia infrastruktury rurociągu, Sąd zważył, że prawo własności powoda do objętej pozwem dz. ewid. nr (...) zostało wykazane przedłożonymi przez niego dokumentami. Z kolei pozwany i działający po jego stronie interwenient uboczny powoływali się na przysługujące pozwanemu prawo do władania przedmiotową nieruchomością w zakresie służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu, podnosząc w tym zakresie zarzut zasiedzenia. W ocenie Sądu dobrą wiarę poprzednika prawnego pozwanego wyłącza w pierwszej kolejności brak zachowania formy aktu notarialnego oświadczenia z 27 lipca 1986 r. Dla oświadczenia woli właściciela nieruchomości, który ustanawia ograniczone prawo rzeczowe wymagana jest forma aktu notarialnego (art. 245 § 2 k.c). Nadto, powyższe oświadczenie złożone zostało przez osobę niebędącą właścicielem gruntu. Wyłączną właścicielką dz. ewid. nr (...) obręb (...) była bowiem Z. Z., co wynika chociażby z postanowienia tut. Sądu z 18 listopada 2013 r. o dział spadku po Z. Z.. Z jej oświadczenia nie można wywieść, aby stanowiło ono potwierdzenie ustanowienia służebności na rzecz poprzednika prawnego pozwanego. Pozwany nie wykazał, aby on sam, czy też jego poprzednik prawny kiedykolwiek uzgadniał z Z. Z. warunki przesyłu. Sąd podniósł ponadto, iż o złej wierze pozwanego może świadczyć również fakt, iż pozwany uznając powództwo w części obejmującej nakazanie usunięcia infrastruktury rurociągu przesyłowego, wskazał, że utraciła ona dla niego wszelkie znaczenie gospodarcze i nie jest przez niego wykorzystywana. Ostatecznie Sąd I instancji przyjął, że pozwany posiadał przedmiot sporu w złej wierze i brak jest okresu wymaganego dla stwierdzenia zasiedzenia na jego rzecz. Bieg zasiedzenia został bowiem przerwany przez powoda wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej z daty wpływu 3.04.2014 r. W ocenie Sądu roszczenia powoda nie można rozpatrywać przez pryzmat art. 5 k.c. Przeciwnie, z przedmiotowej nieruchomości powoda korzysta prywatny przedsiębiorca w celach wyłącznie komercyjnych. Powód nie otrzymał z tego tytułu żadnego wynagrodzenia, podczas gdy (...) sp. z o.o. z siedzibą w Z., której pozwany wydzierżawia przedmiotowe urządzenie przesyłowe czerpie ze swojej działalności duże zyski.

Powyższy wyrok w przepisany terminie zaskarżył pozwany i interwenient uboczny. Interwenient uboczny zaskarżył wyrok w punkcie I i IV, wnosząc o zmianę zaskarżonego orzeczenia w pkt. I orzeczenia poprzez oddalenie powództwa negatoryjnego i będącą konsekwencją zmiany wyroku w pkt I zmianę pkt. IV wyroku poprzez zasądzenie od powoda na rzecz interwenienta ubocznego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego za postępowanie przed Sądem I instancji, względnie – uchylenie zaskarżonego wyroku w części objętej zaskarżeniem. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- naruszenie przepisu art. 233 § 1 kpc w zw. art. 231 kpc przez brak wszechstronnego i prawidłowego rozważenia zebranego materiału dowodowego, polegający na wadliwym ustaleniu, że pozwany Centralny Ośrodek Sportu nie nabył przez zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu z dniem 27 lipca 2006 roku,

- naruszenie przepisu art. 5 kc w zw. z art. 222 § 2 kc poprzez ich niezasadne niezastosowanie w konsekwencji niepoczynienia w sprawie prawidłowych ustaleń, że żądanie przez powoda nakazania pozwanemu usunięcia objętej infrastruktury przesyłowej jako nadużycie prawa jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Pozwany w apelacji zaskarżył wyrok w punktach I,III i IV. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- naruszenie przepisów postępowania, a to art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. w zw. z 172 k.c. w zw. z art. 352 § 1 k.c., w zw. z art. 285 k.c. w zw. z art. 305 (4) k.c. oraz art. 316 § 1 k.p.c.,

- naruszenie art. 233 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny materiału dowodowego, w sposób rażąco przekraczający swobodną ich ocenę,

- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 328 § 2 k.p.c, poprzez brak wskazania w uzasadnieniu orzeczenia na podstawie, jakich faktów i dowodów Sąd Rejonowy przyjął, że powód obalił domniemanie dobrej wiary pozwanego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje okazały się bezzasadne i podlegały oddaleniu.

Sąd odwoławczy w pełni podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji i przyjmuje je za własne w całości. Okoliczności faktyczne nie były co do zasady sporne, a rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wymagało ustalenia czy poprzednik prawny pozwanego – Skarb Państwa - C. (...)nabył posiadanie służebności w dobrej wierze. Ustalenie tej okoliczności ma bezpośredni wpływ na stwierdzenie czy z uwagi na upływ czasu doszło do zasiedzenia przedmiotowej służebności.

Stosownie do treści art. 172 § 1 k.c., stosowanego odpowiednio w zakresie służebności przesyłu mocą art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 292 k.c., posiadacz nieruchomości niebędący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze. Po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze (§ 2).

Sąd odwoławczy nie podziela argumentacji powołanej w apelacjach. W ocenie skarżących za dobrą wiarą poprzednika prawnego pozwanego przemawia okoliczność, iż ówczesna właścicielka nieruchomości Z. Z. złożyła oświadczenie (bez daty), iż pobrane w kasie (...) odszkodowanie z tytułu utraty plonu i konieczności odnowienia struktury gleby z działki nr (...) obręb (...) należą jej się z tytułu władania przedmiotową działką i przejmuje roszczenia osób trzecich. Skarżący powoływali się również na oświadczenie jej męża C. Z., w którym wyraził zgodę na przejście przez jego parcelę ewid. nr (...), wodociągiem na trasie od zapory w K. pod warunkiem przystąpienia do robót po sianokosach oraz otrzymania zgodnego z komisijną wyceną szkód w oparciu o inwentaryzację przeprowadzoną przez biegłego rzeczoznawcę. W ocenie apelujących poprzednik pozwanego mógł pozostawać w przekonaniu, że działa w dobrej wierze.

Tytuł prawny do cudzej nieruchomości, pozwalający na wykorzystanie nieruchomości na cele budowlane i późniejsze korzystanie może zostać uzyskany w drodze umowy, orzeczenia sądowego, względnie zasiedzenia. Wybudowanie na cudzej nieruchomości urządzeń przesyłowych po uzyskaniu decyzji wydawanych w procesie budowlanym, nawet po uzyskaniu pisemnej zgody właścicieli nieruchomości, nie decyduje jednoznacznie, iż posiadanie nieruchomości, na których urządzenia posadowiono, wykonywane jest w dobrej wierze (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 roku, sygn. III CZP 76/15).

Ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego na nieruchomości wymaga formy aktu notarialnego dla oświadczenia właściciela, który prawo ustanawia, co wynika z art. 245 § 2 k.c. Oświadczenia złożone pisemnie przez Z. Z. i C. Z. w żadnej mierze nie czynią zadość wymaganiom ustanowienia służebności gruntowej odpowiadającej treści aktualnej służebności przesyłu. Korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności na podstawie oświadczenia złożonego bez prawem wymaganej formy aktu notarialnego jest posiadaniem służebności w złej wierze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 1988 roku o sygn. IV CR 45/88, Legalis nr 26159).

W niniejszej sprawie poprzednik prawny pozwanego Skarb Państwa – C. (...), zbierał pisemne oświadczenia, na mocy których właściciele wyrażali zgodę na wybudowanie wodociągu przechodzącego przez ich działkę. Oświadczenia takie, z uwagi na brak zachowania przepisanej formy, nie mogą być traktowane jako ustanawiające służebność odpowiadającą treści służebności przesyłu. Poprzednik prawny pozwanego był profesjonalistą zatem wszelkie jego działania powinny uwzględniać zawodowy charakter działalności tego podmiotu. Oświadczenia złożone przez rodziców powoda w żadnej mierze nie mogą przesądzać o uzyskaniu przez poprzednika uprawnienia do korzystania z cudzych działek, albowiem nie były złożone w odpowiedniej formie. Ponadto C. Z. nie mógł przekazać więcej niż sam posiadał, a jak wynika z ustaleń nie był on właścicielem nieruchomości. Poprzednik pozwanego, jako podmiot profesjonalny, powinien zachować daleko idącą ostrożność, a jego czujność powinna być wzmożona chociażby z uwagi na przedłożone oświadczenia właścicieli w niewłaściwej formie. Wymieniony podmiot nie uczynił jednak temu zadość opierając się wyłącznie na oświadczeniach stron. Powyższe w ocenie Sądu wyklucza możliwość przyjęcia, iż poprzednik prawny pozwanego w chwili objęcia w posiadanie służebności odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu był w dobrej wierze, albowiem pozostawanie w błędzie nie jest usprawiedliwione, a wynika z niedochowania należytej staranności przez wymieniony podmiot. Sąd Okręgowy zdaje sobie sprawę, iż w ubiegłych latach stosunki prawnorzeczowe częstokroć nie były regulowane w sposób dokładny i zgodny z przepisami prawa, jednakże obywatele nie mogą ponosić negatywnych konsekwencji braku staranności w działaniu poprzednika wnioskodawcy. Słusznie Sąd Rejonowy przyjął, iż poprzednik prawny wnioskodawcy wszedł w posiadanie służebności w złej wierze, zatem termin konieczny do stwierdzenia nabycia służebności w drodze zasiedzenia mógł upłynąć dopiero po 30-latach, licząc od 1986 roku kiedy to zostało złożone oświadczenie C. Z.. Ponadto bieg zasiedzenia został przerwany przez powoda wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej z daty wpływu 3.04.2014 roku. Reasumując, nie sposób uznać, że Sąd I instancji dopuścił się naruszenia art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 305² § 2 k.c.

Również okoliczność, iż apelujący decyzją z dnia 12 stycznia 2010 roku uzyskali pozwolenie wodnoprawne nie może mieć wpływu na ocenę stanu faktycznego. Trzeba kategorycznie rozróżnić decyzje administracyjne od tytułu prawnego do cudzej nieruchomości, pozwalającego na wykorzystanie nieruchomości na cele budowlane i późniejsze korzystanie. Tytuł taki może zostać uzyskany w drodze umowy, orzeczenia sądowego, względnie zasiedzenia. Wybudowanie na cudzej nieruchomości urządzeń przesyłowych po uzyskaniu decyzji wydawanych w procesie budowlanym, nawet po uzyskaniu pisemnej zgody właścicieli nieruchomości, nie decyduje jednoznacznie, iż posiadanie nieruchomości, na których urządzenia posadowiono, wykonywane jest w dobrej wierze (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 roku, sygn. III CZP 76/15).

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 5 k.c. należy wskazać, że nie zasługiwał on na uwzględnienie.

Skarżący uznawali, że istnienie przedmiotowej infrastruktury w żaden sposób nie ogranicza prawa własności powoda związanego z możliwościami zgodnego z prawem i wynikającym z m.p.z.p. przeznaczeniem nieruchomości i jej zagospodarowania, nie stanowi żadnej uciążliwości. Zaś objęta pozwem infrastruktura techniczna została wykonana

za zgodą poprzedników prawnych powoda a przerwanie trasy rurociągu poprzez usunięcie objętej pozwem jego części będzie stanowiło istotne utrudnienie w kontynuowaniu działalności kompleksu narciarskiego, który w sposób istotnie pozytywny wpływa na zimową atrakcyjność regionu oraz jest korzystny z punktu widzenia interesów społeczności lokalnej. Zdaniem skarżących Sąd winien oddalić powództwo na podstawie art. 5 k.c., bowiem żądanie powoda stanowi oczywiste nadużycie prawa. Nie sposób zgodzić się z ww. twierdzeniami jakoby skarżący posiadali uprawnienie do korzystania z nieruchomości. Nie ustanowiono służebności, właściciel żądał zaprzestania korzystania z gruntu a pozwany nie dysponuje żadnym tytułem do korzystania z nieruchomości. Istnieje wprawdzie możliwość, by zastosować art. 5 k.c., lecz jedynie w szczególnych, wyjątkowych przypadkach. Pozwani powołując się na przepis art. 5 k.c. nie wskazali szczegółowo, w którą z zasad współżycia społecznego godzi żądanie pozwu i dlaczego żądanie powoda stanowi nadużycie prawa. Zastosowanie art. 5 k.c. nie może doprowadzić do nabycia ani utraty prawa podmiotowego. Oddalenie powództwa na podstawie tego przepisu prowadzi do powstania sytuacji, że stan faktyczny nie odpowiada stanu prawnemu, dlatego stosowanie tego przepisu może nastąpić jedynie wyjątkowo (SN z 7 grudnia 1965r., III CR 278/65, OSNCP 1966, nr7-8, poz. 130, z 6 stycznia 2005 r., III CK 129/04, Prok i Pr 2005/7-8/52). Okoliczność, że w przeszłości rurociąg bez protestów właścicieli i funkcjonował przez wiele lat nie oznacza jeszcze że właściciel nie może żądać ochrony własności. Pozwany w odpowiedzi na pozew uznał powództwo w zakresie usunięcia infrastruktury rurociągu przesyłowego i oświadczył, że dalsze istnienie przedmiotowej infrastruktury utraciło dla pozwanego wszelkie znaczenie i nie jest ona już przez pozwanego wykorzystywana. W ocenie Sądu Okręgowego żądanie powoda jako właściciela dotyczące usunięcia wodociągu z jego nieruchomości nie można określić jako nadużycie prawa. Pozwany od wielu lat z wodociągu nie korzysta i jego utrzymanie nie leży w jego interesie. Natomiast interwenient uboczny spółka (...), która prowadzi działalność gospodarczą i korzysta z tej infrastruktury od kilku lat oraz czerpie z tego zyski powinna podjąć działania mające na celu uzyskanie tytułu prawnego do korzystania z ww. infrastruktury.

Wyklucza to zatem możliwość ustalenia, że żądanie ochrony własności przez powoda w niniejszej sprawie stanowi nadużycie prawa.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. stwierdzić należy, iż obraza tego przepisu może być skutecznym zarzutem apelacji tylko wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie posiada wszystkich koniecznych elementów, bądź zwiera kardynalne braki, które uniemożliwiają kontrolę instancyjną. Sytuacja taka w sprawie nie zachodzi, gdyż treść uzasadnienia pozwala na odczytanie sfery motywacyjnej orzeczenia i poddanie go kontroli instancyjnej. Sąd Rejonowy w uzasadnieniu przedstawił fakty, które uznał za udowodnione, wskazał dowody na których się oparł oraz te, którym odmówił wiary, dokonał oceny wszystkich dowodów zgromadzonych w sprawie oraz wyjaśnił podstawę prawną postanowienia z przytoczeniem przepisów prawa. W ocenie Sądu Okręgowego treść uzasadnienia orzeczenia Sądu I instancji spełnia wymogi ujęte w art. 328 § 2 k.p.c.

W świetle powyższych ustaleń, Sąd Okręgowy uznał, że Sąd Rejonowy nie naruszył przepisów powoływanych w apelacji, zarzuty apelacji okazały się bezpodstawne, dlatego mając powyższe na względzie, oddalono apelację.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 108 k.p.c. w zw. z art. 98 § 3 k.p.c. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powoda została ustalona na podstawie § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

(...)